

Asesiad Effaith ar yr Iaith Gymraeg

Canllaw Cynllunio Atodol: Gweithredu'r Cyfarwyddyd Erthygl 4

Y Cynnig:

Cyflwynwyd yr Hysbysiad i gyflwyno Cyfarwyddyd Erthygl 4 o dan Orchymyn Cynllunio Gwlad a Thref (Datblygu Cyffredinol a Ganiateir) 1995 ar y 12fed o Ebrill 2024. Yn dilyn hyn ymgwymerwyd â phroses ymgysylltu gyhoeddus gynhwysfawr rhwng y 12fed o Ebrill a'r 24ain o Fai 2024. Denodd yr ymgynghoriad 355 o ymatebion ysgrifenedig a gafodd eu hystyried yn drylwyr ac ymatebwyd iddynt yn fanwl.

Cadarnhaodd Pwyllgor Cynllunio a Mynediad yr Awdurdod weithrediad y Cyfarwyddyd Erthygl 4 ar yr 22ain o Ionawr 2025, sy'n golygu y bydd yn dod yn weithredol ar yr 1af o Fehefin 2025.

Mae'r Canllaw Atodol drafft hyn wedi'u cynhyrchu'n bennaf i roi gwybodaeth fanwl am sut y bydd polisiau a gynhwysir yng Nghynllun Datblygu Lleol diwygiedig Eryri (2016-2031) yn cael eu rhoi ar waith yn ymarferol. Mae hefyd yn nodi sut mae'r Cyfarwyddyd Erthygl 4 yn eistedd o fewn y cyd-destun Polisi Cenedlaethol ehangach yn ogystal â sut mae'n cyd-fynd â Chynllun Eryri (Cynllun Rheoli Parc Cenedlaethol Eryri) ac Amcanion Llesiant mabwysiedig yr Awdurdod.

Pwrpas / Nod y Cynnig:

Pwrpas y Canllaw Cynllunio Atodol yw:

- Gosod cyd-destun y Cyfarwyddyd Erthygl 4;
- Darparu arweiniad ar y Dosbarthiadau Defnydd perthnasol ac effaith y Cyfarwyddyd Erthygl 4 ar hawliau datblygu a ganiateir;
- Rhoi arweiniad i ddefnyddwyr y system gynllunio ar ba bolisiau cynllunio cyffredol sy'n berthnasol, a sut y cânt eu gweithredu;
- Darparu canllawiau ar sut yr asesir ceisiadau cynllunio ar gyfer newid defnydd sy'n ofynnol gan y Cyfarwyddyd Erthygl 4; ac i
- Egluro'r rhyngweithio â pholisiau eraill.

Drwy gyflwyno Cyfarwyddyd Erthygl 4, y nod hirdymor yw creu cymunedau cynaliadwy, gan sicrhau cyflenwad digonol a dewis addas o dai sy'n diwallu anghenion pobl leol. Gall niferoedd uchel o letai gwyliau ac ail gartrefi ("tai haf") fod yn fygythiad gwirioneddol i ffyniant cymdeithasol, diwylliannol ac economaidd cymunedau ar draws Eryri.

Amcan craidd cyflwyno'r ymyriad hwn yw'r gobaith dros y tymor hwy y gall yr Awdurdod ddiogelu a chynnal cymunedau Cymraeg eu hiaith, trwy gynnig cyfleoedd i bobl fyw a gweithio ynddynt.

I'r perwyl hwn paratowyd dogfen fanwl a oedd yn darparu tystiolaeth i gyfiawnhau cyflwyno'r Cyfarwyddyd Erthygl 4 fel rhan o'r broses gynhwysfawr o ymgysylltu â'r cyhoedd yn 2024, yn ogystal ag [Asesiad Effaith ar yr Iaith Gymraeg](#).

Gan fod y ddogfen hon yn ymwneud yn unig â sut yn ymarferol y bydd y Cyfarwyddyd Erthygl 4 yn cael ei gymhwyso; ni fydd y materion a nodwyd yn yr Asesiad Effaith Iaith Gymraeg gwreiddiol yn cael eu hailystyried yma, gan eu bod eisoes wedi cael sylw. Yn hytrach, bydd y ddogfen hon yn canolbwyntio'n unig ar unrhyw effeithiau y gellir eu hadnabod ar allu pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar adnabod unrhyw bosibiliadau pe bai'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg yn y broses, a pha fesurau neu welliannau lliniaru gellir ei roi ar waith.

Pwy sy'n cael eu heffeithio gan y Cynnig?

Mae'r ddogfen hon ar gyfer Swyddogion a Staff Cynllunio, Gweithwyr Cynllunio Proffesiynol ac aelodau'r cyhoedd sy'n defnyddio'r system gynllunio.

Effeithiau Uniongyrchol y Cynnig hwn ar yr iaith Gymraeg

Mae datblygiad y Canllaw Cynllunio Atodol yma yn dilyn yr un broses hirsefydlog sydd eisoes yn ei le o fewn yr Awdurdod, sy'n cynnwys ymgynghoriad cyhoeddus llawn a chraffu'r cyfryw gan Aelodau'r Awdurdod. Mae hon yn broses gwbl ddwyieithog, gyda'r holl ohebiaeth a dogfennau ar gael yn Gymraeg a Saesneg, wedi'u gosod yn union yr un maint a diwyg, sydd ddim yn ffafrio nac yn gwneud y naill iaith na'r llall yn fwy amlwg nag un arall. Mae hyn yn sicrhau bod y broses yn cydymffurfio'n llawn â Pholisi Iaith Gymraeg yr Awdurdod ac yn adlewyrchu ethos cyffredinol yr Awdurdod.

Nid oes effaith uniongyrchol felly wedi ei adnabod ar y cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg wrth ystyried ac ymateb i'r ymgynghoriad. Bydd yr ymgynghoriad hefyd yn gofyn am unrhyw effeithiau ychwanegol y gallai'r asesiad hwn fod wedi'u fethu, a bydd y rhain yn cael eu hystyried yn drylwyr, a

newidiadau'n cael eu gwneud os bydd angen, cyn mabwysiadu'r Canllaw Cynllunio Atodol.

Unwaith y bydd wedi'i roi ar waith, bydd y broses ar gyfer cyflwyno cais cynllunio o dan y Cyfarwyddyd Erthygl 4 yn dilyn y broses ceisiadau cynllunio sydd wedi'i hen sefydlu o fewn yr Awdurdod. Mae hyn eisoes yn sicrhau bod yr holl ffurflenni cais a nodiadau canllaw (papur ac electronig) ar gael yn y Gymraeg a'r Saesneg, gyda'r ddwy iaith yn cael eu defnyddio yn union yr un fath h.y. yn defnyddio'r un ffont, maint a diwyg.

Gellir cyflwyno'r holl broses o gyflwyno cais cynllunio o ran dogfennau ysgrifenedig yn gyfan gwbl yn y Gymraeg. Mae hyn yn cynnwys gohebiaeth ysgrifenedig neu electronig gyda'r Swyddog Cynllunio, Technegwyr Cynllunio a staff eraill y gwasanaeth cynllunio, heb unrhyw oedi ychwanegol wrth ymateb.

Oherwydd y nifer presennol o siaradwyr Cymraeg rhugl sy'n rhan o wasanaeth cynllunio'r Awdurdod, bydd yn bosibl cael trafodaeth lafar ynglŷn â chais cynllunio trwy gyfrwng y Gymraeg bob amser.

Felly, oherwydd y rhesymau uchod, nid oes unrhyw effeithiau uniongyrchol newydd neu ychwanegol wedi'u nodi ar allu pobl i ddefnyddio'r Gymraeg neu ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, heblaw am y camau cadarnhaol presennol sydd ar waith gan yr Awdurdod sy'n rhan annatod o'r broses cynllunio.

Effaith Uniongyrchol: Niwtral

Effeithiau Anuniongyrchol y Cynnig hwn ar yr iaith Gymraeg

Mae'r Canllaw Cynllunio Atodol drafft yn nodi trothwy o 15% ar gyfer llety gwyliau tymor byr neu ail gartrefi mewn cymuned; ac unwaith y bydd wedi'i gyrraedd, bydd mesurau rheoli yn cael eu gweithredu i gyfyngu ar gynnydd pellach. Bydd y data yn deillio o gofnodion Treth y Cyngor a ddarparwyd gan Gyngor Gwynedd a Chyngor Bwrdeistref Sirol Conwy fel y ffynhonnell ddata fwyaf dibynadwy sydd ar gael.

Bydd y data hwn yn cael ei ddiweddarau'n flynyddol, gan sicrhau bod y penderfyniadau a wneir gan y Swyddogion Cynllunio wrth benderfynu ar geisiadau cynllunio ar gyfer newid defnydd yn defnyddio'r wybodaeth ddiweddaraf sydd ar gael. Mae hyn yn lleihau'r risg y bydd effeithiau negyddol anuniongyrchol ar gymunedau Cymraeg oherwydd penderfyniadau'n cael eu gwneud ar sail gwybodaeth sydd wedi dyddio.

Mae'r canllawiau'n nodi'n glir y bydd pob cais yn cael ei asesu yn ôl ei rinweddau ei hun ochr yn ochr â'r polisiâu perthnasol o fewn CDLI Eryri a'r holl ystyriaethau perthnasol eraill. Mae'r canllaw yn nodi'n benodol y gellir edrych yn ffafriol ar unrhyw ddatblygiadau sy'n gysylltiedig â menter neu brosiect a arweinir gan y gymuned.

Fel gydag unrhyw bolisi, bydd bob amser achosion unigol na fyddant yn cyd-fynd â'r naratif ar gyfer nod cyffredinol y polisi, ac a allai gael effaith negyddol ar deulu lleol sy'n byw yn y gymuned honno. Fodd bynnag, mae'n anodd adnabod sefyllfa lle bydd gwrthod rhoi caniatâd i droi tŷ annedd parhaol presennol yn ail gartref neu'n llety gwyliau tymor byr yn arwain yn anuniongyrchol at effaith negyddol ar nifer y siaradwyr Cymraeg yn y gymuned honno. Wedi dweud hynny, pe bai achos o'r fath yn codi a thystiolaeth gymhellol yn cefnogi hyn, mae'r canllawiau'n nodi'n glir y bydd yr ystyriaethau perthnasol hyn yn cael eu hystyried.

Mae'r canllawiau'n nodi'n glir nad yw wedi'i fwriadu i gwmpasu pob posibilrwydd. Mae hyn ynghyd â'r hyblygrwydd sydd ynddo i ystyried pob achos yn ôl ei rinweddau ei hun yn ddigon i ddatgan na fydd gweithredu'r Cyfarwyddyd Erthygl 4 gan ddefnyddio'r ddogfen ganllaw hon yn cael effaith negyddol ar allu pobl i ddefnyddio'r Gymraeg nac ar drin y Gymraeg dim llai ffafriol na'r Saesneg o fewn cymunedau Eryri.

Effaith Anuniongyrchol: Niwtral

Ystyriaethau Ychwanegol

Yn ystod y broses ymgynghori gyhoeddus, hoffai'r Awdurdod glywed barn ynghylch a oes effeithiau uniongyrchol neu anuniongyrchol ychwanegol ar y Gymraeg y mae angen eu hystyried, ac nad ydynt wedi'u nodi yn yr asesiad hwn. Gallai'r effeithiau hynny fod yn gadarnhaol neu'n negyddol.

Ar gyfer unrhyw effeithiau negyddol ychwanegol uniongyrchol neu anuniongyrchol a nodir ar yr iaith Gymraeg, hoffai'r Awdurdod hefyd geisio barn ar ba newidiadau y gellir eu gwneud i'r cynnig hwn i liniaru'r effeithiau negyddol.

	Dyddiad
Cwblhawyd yr asesiad effaith ar gyfer yr ymgynghoriad cyntaf:	14.01.2025
Diweddariad i'r asesiad:	
Diweddariadau pellach:	
Asesiad terfynol:	